

Bruselj, 25.4.2018
COM(2018) 235 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Naknadno vrednotenje dogodka Evropske prestolnice kulture za leto 2016 (Donostia
San Sebastián in Vroclav)**

{SWD(2018) 140 final}

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Naknadno vrednotenje dogodka Evropske prestolnice kulture za leto 2016 (Donostia San Sebastián in Vroclav)

1. UVOD

To poročilo je predloženo na podlagi člena 12 Sklepa št. 1622/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. oktobra 2006 o vzpostavitvi aktivnosti Skupnosti za dogodek Evropske prestolnice kulture za leta 2007 do 2019¹, ki določa, da Komisija vsako leto zagotovi zunanje in neodvisno vrednotenje rezultatov dogodka Evropske prestolnice kulture iz prejšnjega leta ter poroča o navedenem vrednotenju Evropskemu parlamentu, Svetu in Odboru regij².

Ugotovitve in metodologija naknadnega vrednotenja so celoviteje predstavljene v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije.

2. OZADJE AKTIVNOSTI

2.1. Aktivnost EU za evropsko prestolnico kulture (EPK)

Odkar je bila leta 1985 na medvladni ravni uvedena evropska prestolnica kulture³, se je njena shema razvijala, leta 1999 pa dosegla obliko povsem razvite aktivnosti EU⁴. Trenutno je urejena s Sklepom št. 445/2014/EU⁵, mesta, ki so bila imenovana za EPK do leta 2019, pa so bila urejena s Sklepom št. 1622/2006/ES.

Namen aktivnosti EPK je opozarjati na bogastvo in raznolikost evropskih kultur in njihove skupne značilnosti ter s tem spodbujati večje medsebojno razumevanje med evropskimi državljani. Hkrati je njen namen pospeševati dolgoročni razvoj mest ob upoštevanju kulture v širšem pomenu, kar vključuje družbeno-ekonomske učinke, krepitev sodelovanja med kulturnimi izvajalci, umetniki in mesti v Evropi ter sodelovanje in udeležbo lokalnih (in tujih) državljanov v kulturi.

2.2. Izbor in spremljanje evropskih prestolnic kulture za leto 2016

Skladno s Sklepom št. 1622/2006/ES sta bili do gostitve EPK v letu 2016 upravičeni Španija in Poljska.

Pristojna organa obeh držav članic (tj. njuni ministrstvi za kulturo) sta vzporedno izvedla dvostopenjski izbirni postopek (priprava ožjega izbora in končno priporočilo). Svet trinajstih članov, od katerih jih je šest imenovala zadevna država članica, ostalih sedem pa institucije in organi evropske Unije, je prijave mest, ki kandidirajo, proučil na podlagi ciljev in meril iz

¹ UL L 304, 3.11.2006, str. 1.

² Celotno besedilo je na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/files/ecoc-2016-evaluation-en_0.pdf.

³ Resolucija ministrov za kulturo, ki so se sestali v okviru Sveta, z dne 13. junija 1985 o letnem dogodku „Evropsko mesto kulture“ (85/C 153/02).

⁴ Sklep št. 1419/1999/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 1999 o vzpostavitvi aktivnosti Skupnosti za dogodek Evropske prestolnice kulture za leta 2005 do 2019 (UL L 166, 1.7.1999, str. 1). Navedeni sklep je bil spremenjen s Sklepom št. 649/2005/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 117, 4.5.2005, str. 20).

⁵ Sklep št. 445/2014/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o vzpostavitvi aktivnosti Unije za Evropske prestolnice kulture za leta od 2020 do 2033 (UL L 132, 3.5.2014, str. 1).

Sklepa št. 1622/2006/ES. Na natečaj se je leta 2010 prijavilo petnajst španskih in enajst poljskih mest, v letu 2011 pa je svet priporočil, naj se naziv EPK za leto 2016 podeli mestoma Donostia San Sebastián in Vroclav⁶. Svet Evropske unije je mesti uradno imenoval maja 2012⁷.

Nato se je za obe mesti začelo spremljanje: napredek priprav mest je spremljal in vodil svet, sestavljen iz sedmih neodvisnih strokovnjakov, ki so jih imenovali institucije in organi EU ter katerih dodatna naloga je bila zagotoviti skladnost s programom in zavezami, na podlagi katerih sta bili mesti izbrani. Predstavniki mest Donostia San Sebastián in Vroclav so se jeseni 2013 in spomladi 2015 udeležili dveh uradnih sestankov spremljanja, ki ju je sklicala Komisija. Ob koncu postopka spremljanja je svet Komisiji podal pozitivno priporočilo o dodelitvi 1,5 milijona EUR vredne denarne nagrade v čast Meline Mercouri obema mestoma. Denarna nagrada, ki se financira v okviru programa Ustvarjalna Evropa⁸, je bila obema EPK izplačana jeseni 2015.

2.3. Teme in usmeritev obeh EPK za leto 2016

Prijava mesta Donostia San Sebastián z naslovom „Cultura para la convivencia“ (Kultura za sobivanje) je imela močno lokalno usmerjeno konotacijo: oblikovana je bila na podlagi nedavne preteklosti mesta, ki so ga desetletja zaznamovale teroristične dejavnosti.

Ker je mesto ob prijavi že imelo zelo razvito kulturno ponudbo in močan kulturni sektor, je bil poudarek bolj na podpori kvalitativno različnim projektom, ki obravnavajo občutljive teme, kot sta nasilje ali terorizem, in ki naj bi državljanom pomagali doseči spravo z njihovo preteklostjo.

Program je temeljil na konceptih „sobivanje“ in „mesto“. Prvi koncept je bil oblikovan okrog treh osi: „svetilnika miru“, „svetilnika življenja“ in „svetilnika glasov“, od katerih se prvi ukvarja s povezovanjem in sobivanjem, drugi z zdravjem, delom in okoljem, tretji pa s komunikacijo. Drugi koncept je deloval horizontalno z zagotavljanjem metodologij (na področju trajnosti jezikovne raznolikosti, kritične misli skozi sodobno umetnost, udeležbe državljanov, povezovanja med kulturo in tehnologijo ter razvoja interaktivnih okoliščin v kulturnih prostorih), ki naj bi vsem individualnim projektom pomagale doseči njihove cilje.

Prijava Vroclava je izhajala iz širše strategije mesta, v kateri so bile poudarjene možnosti za urbani razvoj, ki bi se podprle s prednostnimi naložbami v kulturne in športne dogodke ter infrastrukturo.

Sprejet je bil splošni koncept „Preobrazbe kulture“, ki se je uporabljal kot prispodoba za zgodovinsko preobrazbo mesta ter sodobne procese kulturnih in družbenih sprememb (vključno z globalizacijo, priseljevanjem, širitvijo EU ter vse večjo vlogo digitalnih komunikacij). Slogan programa EPK se je glasil „Prostori za lepoto“, saj je bil namen „ustvariti prostore, znotraj katerih bi se v javno življenje in vsakdanje navade znova uvedla lepota“.

Vroclav je predstavil zelo jasno vizijo, zlasti kar zadeva dolgoročne cilje, ki so segali od ozaveščanja in priznavanja kulturne identitete Vroclava in Spodnje Šlezije do ustvarjanja javnih prostorov za družbene dejavnosti in oblikovanja stališč in odnosov do mesta ter

⁶ Vsa poročila sveta o predizboru, izboru in spremljanju so na voljo na naslednji spletni strani: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm.

⁷ Sklep Sveta 2012/309/EU z dne 10. maja 2012.

⁸ Uredba (EU) št. 1295/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o uvedbi programa Ustvarjalna Evropa (2014–2020) in razveljavitvi sklepov št. 1718/2006/ES, št. 1855/2006/ES in št. 1041/2009/ES (UL L 347, 20.12.2013, str. 221).

povečanja števila turistov. Kulturni dogodki so bili organizirani v obliki podprogramov za posamezne discipline (npr. arhitektura, film, opera itd.) ter glede na cilj predstavljeni na štirih „odrih“, ki so lahko segali od dialoga z lokalnimi prebivalci do predstavitve vloge mesta v evropski in svetovni kulturi.

3. ZUNANJA ŠTUDIJA

3.1. Pogoji vrednotenja

Z vrednotenjem se proučujejo izvedba in dosežki obeh programov EPK za leto 2016 skozi celotno obdobje trajanja, od začetne faze do premislekov o njuni trajnosti in dolgoročnih učinkih.

Zlasti se ocenjujejo ustreznost, učinkovitost, uspešnost in trajnost obeh dogodkov EPK 2016 ter proučijo dodana vrednost EU ter skladnost in dopolnjevanje aktivnosti z drugimi pobudami EU. Hkrati se oblikujejo posamezni in splošni sklepi na podlagi teh dveh izkušenj ter obravnavajo posledice za prihodnje nosilce naziva EPK, mesta, ki kandidirajo, in institucije EU.

3.2. Metodologija in omejitve izbranega pristopa

Vrednotenje in njegova metodologija sta bila zasnovana tako, da izpolnjujeta zahteve Sklepa št. 1622/2006/ES ter prispevata k razvoju podrobnejšega razumevanja uspešnosti in dosežkov aktivnosti. Zlasti je vrednotenje dragocena priložnost za kritičen razmislek o predhodnem letu ter poudarek izkušenj in priporočil za preoblikovanje trenutnega znanja in vpogledov na podlagi novih izkušenj gostiteljskih mest.

Kot pri prejšnjih vrednotenjih dogodkov EPK v obdobju 2007–2015 logika ukrepov, ki jo uporabi izvajalec vrednotenja, temelji na hierarhiji ciljev v skladu s Sklepom št. 1622/2006/ES.

Da bi bili rezultati primerljivi, je metodologija za to vrednotenje temeljila na pristopu zbiranja dokazov in analize, ki je bil uporabljen v prejšnjih vrednotenjih aktivnosti⁹.

Vrednotenje je temeljilo na dveh vrstah podatkov in njihovih zadevnih virih:

- Primarni podatki so vključevali podatke, zbrane s terenskim delom, ali podatke, ki jih je posredovala posamezna EPK, kot so intervjuji, spletni vprašalniki in raziskave; cilj intervjujev je bil zlasti pridobiti različne poglede na posamezno EPK, vključno s pogledi ekip upravljanja, nosilcev odločanja na lokalni in nacionalni ravni, ključnih kulturnih izvajalcev, številnih partnerjev, ki so sodelovali pri izvajanju programa, in vzorcev organizacij, ki so vodile dejanske projekte ali v njih sodelovale.
- Sekundarni viri podatkov so obsegali dokumentacijo EU, izvirne ponudbe in prijave, notranja poročila v zvezi s postopki prijav, poročila o spremljanju in vrednotenju, študije in poročila, ki jih je pripravila ali naročila EPK, programe dogodkov, promocijsko gradivo in spletišča, statistične podatke o kulturi in turizmu ter kvantitativne podatke o financah, dejavnostih, dosežkih in rezultatih, ki jih je predložila EPK.
- V vrednotenje ni bilo vključeno širše javno posvetovanje. Kot je razloženo v načrtu¹⁰, aktivnost velja za lokalno. Mednarodno sodelovanje je razpršeno znotraj Evrope in zunaj nje ter je težko dosegljivo. Po drugi strani pa bi izražena mnenja temeljila na

⁹ Glej prejšnja poročila o vrednotenju na naslovu: https://ec.europa.eu/culture/evaluations_en.

¹⁰ http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2016_eac_015_evaluation_ecoc_2016.pdf.

udeležbi na posameznih dogodkih in ne bi zagotovila koristnih vpogledov za vrednotenje aktivnosti EPK kot celote.

Kot pri vseh prejšnjih naknadnih vrednotenjih EPK Komisija meni, da je sprejeta metodologija primerna za pripravo poročila, ki vsebuje razmeroma trdno osnovo, na kateri je mogoče oblikovati razumne sklepe glede uspešnosti EPK.

Omejitev pa predstavlja pomanjkanje osnovnih podatkov, ki bi jih bilo treba vključiti v primerjalno študijo mesta pred pridobitvijo naziva, ob začetku leta naziva in po izvedbi leta EPK. Ti podatki veljajo za izredno pomembne za doseg uravnoteženega pogleda, podprtega s trdno in obsežno bazo podatkov, na dejanski vpliv aktivnosti na mesto. Vendar je proračun, dodeljen vrednotenju (vsako leto približno 70 000 EUR), sorazmeren z nizko stopnjo financiranja EU, ki se neposredno zagotavlja EPK (nagrada Meline Mercouri v vrednosti 1,5 milijona EUR), ter ne omogoča izvedbe vnaprejšnje („osnovne“) in poznejše („naknadne“) študije. Nadaljnja posledica skromnega proračuna je, da je zbiranje primarnih dokaznih podatkov po naravi bolj kvalitativno kot kvantitativno; medtem ko so kvalitativni podatki pri vrednotenju še vedno zelo pomembni, pa pomanjkanje kvantitativnih podatkov pomeni manjšo zanesljivost, na primer pri dokazovanju objektivnih rezultatov in učinkov EPK na širšo udeležbo v kulturi.

Zato so sklepi poročila utemeljeni predvsem z obsežno bazo kvalitativnih in „mehkih“ podatkov (npr. stališč in mnenj različnih vrst zainteresiranih strani), manj pa s celovitim kvantitativnim naborom podatkov.

Komisija se v celoti zaveda teh omejitev in jih priznava, pri čemer so bile zadevne omejitve opredeljene in sporočene že v delovnem dokumentu služb Komisije, priloženem predlogu sklepa o vzpostavitvi aktivnosti Unije za EPK za leta od 2020 do 2033¹¹. V zvezi s to težavo je v naknadnem predlogu Komisije in sklepu, ki sta ga nazadnje sprejela Evropski parlament in Svet¹², predvideno, da bodo imenovana mesta sama (ker so v boljšem položaju, kar zadeva razpolaganje z osnovnimi podatki in pridobivanje primarnih podatkov o učinku naziva) postala glavni izvajalci postopka vrednotenja.

V zvezi s tem je pomembno poudariti, da sta mesti Donostia San Sebastián in Vroclav naročili lokalne raziskovalne dejavnosti¹³, konkretno prek fundacije San Sebastián in Inštituta za sociologijo univerze v Vroclavu, da bi tako izboljšali svoje razumevanje učinka EPK na ključne akterje, kot so kulturne ustanove, kulturne in ustvarjalne panoge in državljani, pa tudi na kazalnike, kot so mednarodne razsežnosti in ekonomija.

Končna ugotovitev je, da kljub pomanjkanju kvantitativnih podatkov in drugih neodvisnih dokazov Komisija ugotavlja zadostno trdnost dokazov, zbranih v podporo vrednotenju, ter se strinja s splošno oceno in sklepi, za katere meni, da zagotavljajo dovolj resnično in celovito sliko o aktivnosti EPK za leto 2016.

¹¹ Glej SWD(2012) 226 final, točka 2.4.4.

¹² Sklep št. 445/2014/EU Evropskega parlamenta in Sveta, glej opombo št. 5.

¹³ Nekateri rezultati te raziskave so bili ob zaključevanju evropskega vrednotenja aktivnosti EPK še v obliki osnutka. Evropsko vrednotenje je v čim večji meri uporabljalo te sekundarne informacije, vendar ni moglo izkoristiti njihovih končnih rezultatov.

4. GLAVNE UGOTOVITVE IZ POROČILA O VREDNOTENJU

4.1. Ustreznost aktivnosti EPK in EPK za leto 2016

Glede na ugotovitve vrednotenja sta obe gostiteljski mesti oblikovali in izvedli kulturna programa, ki sta bila skladna s členom 167 Pogodbe o delovanju Evropske unije glede prispevka Unije k „razcvetu kultur držav članic“ in primerna glede na navedeni člen. Gostitev EPK je prispevala tudi h gospodarskemu in socialnemu razvoju obeh mest, zlasti v urbanem okolju, kar je tudi skladno s cilji Sklepa št. 1622/2006/ES.

Vrednotenje se zaključi z ugotovitvijo, da je program mesta Donostia San Sebastián odražal lokalne skrbi in okolje ter imel močan družbeni in politični poudarek. Ker je bila kulturna ponudba mesta že prej zelo močna, saj je vključevala velike vseevropske festivale z velikim številom mednarodnih obiskovalcev, je bilo odločeno, da se EPK izkoristi za negovanje močnejših povezav z novimi evropskimi kulturnimi akterji (zlasti za manjše kulturne organizacije), predvsem pa se predano zagotovi nova vrsta občutljive vsebine, ki je primerna glede na kompleksno identiteto mesta ter družbeno in individualno dobrobit njegovih prebivalcev, ki imata prav tako jasno evropsko razsežnost.

Vroclav je oblikoval program z jasnimi dolgoročnimi cilji, močno evropsko razsežnostjo in skladnim součinkovanjem s širšo razvojno strategijo mesta; osredotočil se je na nadaljnjo krepitev evropskega značaja mesta, privabljanje domačih in mednarodnih turistov, izboljšanje kulturne infrastrukture, povečevanje občinstva ter proaktivno udeležbo državljanov v kulturnih dejavnostih. V programu so bila raziskana tudi nekatera najtežja poglavja nedavne zgodovine mesta, zlasti preselitev prebivalstva med Sovjetsko zvezo, Poljsko in Nemčijo, ki je potekala ob koncu 2. svetovne vojne.

4.2. Učinkovitost

Razpoložljivi dokazi (večinoma kvalitativni) na splošno kažejo, da je EPK še vedno učinkovita aktivnost EU, ki zagotavlja dobro donosnost na ravni EU ob razmeroma skromni naložbi Unije: že sama podelitev naziva ima pomemben učinek finančnega vzvoda na znesek financiranja, ki ga gostiteljska mesta namenijo oblikovanju in izvajanju kulturnega programa EPK, ter je pomemben spodbujevalec interesa in financiranja najrazličnejših zainteresiranih strani, vključno z regionalnimi in nacionalnimi organi ter zasebnimi vlagatelji. Poleg tega je absolutna vrednost nagrade Meline Mercouri kot edinega denarnega prispevka, ki ga gostiteljska mesta prejmejo od Evropske unije, minimalna (1,5 milijona EUR na posamezno EPK) v primerjavi s skupnimi stroški EPK: upravni odhodki EPK 2016 so za Vroclav znašali približno 86,4 mio. EUR, za mesto Donostia San Sebastián pa približno 49,6 mio. EUR.

Na ravni mest sta Donostia San Sebastián in Vroclav uvedla zelo močne in uspešne mehanizme izvajanja in ureditve upravljanja, hkrati pa sta obe mesti uporabili nacionalna sredstva in sredstva EU (npr. Evropskega sklada za regionalni razvoj) za izvedbo kulturnih programov visoke umetniške kakovosti in občutno večjega obsega od običajnega.

Vendar vrednotenje tudi kaže, da gostitev EPK še vedno zahteva veliko virov, kar se lahko pokaže kot izziv: v mestu Donostia San Sebastián se je na primer letni proračun močno zmanjšal v primerjavi s prvotno ponudbo (za več kot 40 %), ker je bil prvotni predlog preveč ambiciozen, drugi razlogi za to zmanjšanje pa so tudi zelo velik pritisk na javne proračunske sektorje na vseh teritorialnih ravneh, politični pritisk po prednostni namenitvi proračuna za druge mestne zadeve ter nezadostne zmogljivosti za pridobitev financiranja iz zasebnega sektorja ob slabih gospodarskih razmerah.

4.3. Uspešnost

Oba nosilca naziva EPK sta uspešno izpolnila kratkoročne cilje iz svojih prijav, zlasti dobro pa sta se izkazala pri izvajanju obširnih in inovativnih kulturnih programov z evropsko razsežnostjo in poudarjenim vključevanjem državljanov. Čeprav so bile njune vizije, programi in način izvajanja povsem različni, sta obe mesti učinkovito izkoristili EPK za raziskovanje in izražanje tem lokalnega interesa z evropsko odmevnostjo.

Mesto Donostia San Sebastián je podprlo dejavnosti, ki so bile vsekakor drugačne od njegove predhodne kulturne ponudbe; z EPK ni zgolj ustvarilo kulturnega programa, s katerim bi se zabavalo lokalno in mednarodno občinstvo ali promoviralo mesto, ampak je dogodek izkoristilo za obravnavanje kompleksnega in občutljivega vprašanja, namreč preteklega nasilja in razlik med posameznimi skupnostmi mesta. V vrednotenju se to priznava kot „pogumna odločitev“, hkrati pa ne skriva, da je prihodnje družbene učinke take odločitve težko kvantitativno izmeriti in razumeti. Čeprav se mesto Donostia San Sebastián ni pretirano ukvarjalo s tem, da bi prek mednarodnega komuniciranja in privabljanja turistov povečalo svojo že tako veliko mednarodno prepoznavnost, podatki kažejo, da se je dogodkov EPK udeležilo skupno 1,08 milijona ljudi, od tega 5–10 % mednarodnih obiskovalcev.

Po drugi strani se je mreža lokalnih kulturnih izvajalcev izjemno razširila: skoraj 80 % organizacij, vključenih v leto EPK, je sodelovalo z drugimi organizacijami, pri čemer so se v večini primerov oblikovali novi strokovni odnosi, ki se brez leta EPK najverjetneje ne bi ustvarili.

Vroclav je kot sestavni del svoje širše strategije razvoja mesta izvedel bogat kulturni program, ki je hkrati tudi zelo uspešno privabljal mednarodne obiskovalce: raziskava, opravljena v imenu Vroclava, kaže, da je mesto v letu 2016 obiskalo približno 5 milijonov turistov, od tega 1,6 milijona iz tujine. Podatki poljskega osrednjega statističnega urada kažejo tudi, da so imeli leta 2016 vroclavski hoteli 50 000 mednarodnih turistov več kot leta 2015. Z EPK so se učinkovito okrepila tudi kulturno sodelovanje in omrežja znotraj mesta in z mednarodnimi izvajalci: za dve tretjini izvedenih projektov so bile značilne mednarodne povezave in evidentirane najrazličnejše oblike sodelovanja z organizacijami ali umetniki iz 42 drugih držav, večinoma iz Evrope, pa tudi iz držav, kot so Brazilija, Japonska in ZDA. Na splošno je bila uspešna tudi komunikacijska strategija, saj je bilo v letu 2016 na Poljskem in v 38 drugih državah v medijih objavljenih približno 5 500 člankov o letu EPK.

Teh koristi verjetno ne bi bilo toliko brez imenovanja EPK; v tem smislu je aktivnost EPK ustvarila očitno evropsko dodano vrednost.

4.4. Trajnost

V vrednotenju se ugotavlja, da obe EPK za leto 2016 ponujata zelo različne možnosti za trajnost njunih dejavnosti in izboljšane upravljanja na področju kulture.

Kar zadeva mesto Donostia San Sebastián, je bilo načrtovanje trajnostnih učinkov EPK na splošno omejeno, saj že od začetka ni bilo jasne uradne strategije, prav tako se politične stranke niso jasno sporazumele, kakšni naj bi bili trajnostni učinki EPK.

Čeprav so kulturni izvajalci tudi po letu 2016 na splošno še prisotni in še vedno izvajajo močne kulturne vsebine, je to bolj zaradi močnega obstoječega kulturnega utripa v mestu in ne zaradi posebnih trajnostnih učinkov programa EPK.

Po drugi strani je bilo načrtovanje trajnostnih učinkov v Vroclavu zelo razvito in usklajeno, zato je ponudilo večje možnosti za dolgoročno trajnost učinkov EPK, in sicer tudi po zaslugi močnega in linearne političnega vodstva. Ta strategija uporablja tudi izsledke različnih raziskovalnih dejavnosti in dejavnosti vrednotenja, ki jih je med letom EPK izvajala univerza v Vroclavu. Organi strukture izvajanja EPK ter mestna urada za socialne zadeve in kulturo so predstavili predlog strategije za obdobje 2017–2020 in po njem z naslovom „Kultura – Sedanjost!“ (Kultura – Obecná!). Mesto bo tudi nadaljevalo projekt „mikroGRANTY“, pobudo za nepovratna sredstva, katere cilj je gradnja lokalne kulturne zmogljivosti.

4.5. Skladnost

Aktivnost EPK je ustrezna in se dopolnjuje z različnimi politikami in programi EU, ki vplivajo ne le na zainteresirane strani iz kulture, temveč tudi na zainteresirane strani, povezane z zaposlovanjem (kar na primer vpliva na gradnjo zmogljivosti), podjetništvom (v EPK je bilo na primer vključenih 14 % podjetij iz kulturnih in ustvarjalnih panog v Vroclavu, kar pomeni približno 450 podjetij od več kot 3 000, medtem ko jih je 52 % po lastnem mnenju imelo tržne koristi od EPK, 40,7 % podjetij pa je poročalo o povečanem prometu v letu 2016) ali turizmu (vroclavski hoteli so imeli leta 2016 50 000 več mednarodnih turistov kot leta 2015). Aktivnost EPK lahko tudi spodbudi naložbe v kulturno infrastrukturo, ki jih sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj, kot kaže zelo uspešna nedavno odprta koncertna dvorana Music Forum v Vroclavu, ki je bila sofinancirana iz ESRR (v letu 2016 jo je obiskalo več kot 500 000 ljudi).

4.6. Dodana vrednost EU

Kot je že omenjeno in prikazano zgoraj, je aktivnost EPK dosegla učinek, ki ga ukrepi držav članic samih ne bi dosegli.

Že sama „oznaka“ je ključni vidik dodane vrednosti EU pri tej aktivnosti, saj je pomemben spodbujevalec interesa zainteresiranih strani ne le iz samega mesta, temveč iz bistveno širšega okolja in ponuja odličen okvir za evropsko sodelovanje v smislu partnerstev in prenosa dobrih praks, na primer z vzpostavljanjem zanesljivega upravljanja za izvedbo EPK, povečevanjem zmogljivosti lokalnih kulturnih organizacij ali privabljanjem zamisli za projekte lokalnih prebivalcev.

5. GLAVNA PRIPOROČILA TER SKLEPI IN UKREPI KOMISIJE

Na podlagi tega poročila Komisija ugotavlja, da je aktivnost EPK še vedno pomembna na ravni EU in zelo dragocena za gostiteljska mesta ter ustvarja obsežne kulturne programe s pozitivnimi rezultati in učinki, ki pa jih na trenutni stopnji vrednotenja še ni mogoče v celoti oceniti, saj je od konca leta EPK minilo še premalo časa. Kot je bilo navedeno že zgoraj, bi samo vrednotenje, ki bi jih izvedla sama gostiteljska mesta, lahko zagotovila zanesljivejšo sliko v zvezi s tem.

Komisija tudi meni, da sta bila programa, ki sta ju izvedla nosilca naziva za leto 2016,

- inovativna in skladna s cilji aktivnosti EPK,
- v njej se je kazala evropska razsežnost (zlasti pri Vroclavu, manj pa pri mestu Donostia San Sebastián, pri katerem je bila EPK bistveno bolj osredotočena na lokalno prebivalstvo),

- vključevala sta lokalne prebivalce in zainteresirane strani (v San Sebastiánu je domačine na različne načine vključevalo 60 % projektov, opravljenih je bilo 10 493 ur prostovoljnega dela, medtem ko je Vroclav zasnoval dejavnosti, usmerjene na določene skupine),
- s posebnimi strategijami (kot sta „Valovi energije“ v mestu Donostia San Sebastián in „mikroGRANTY“ v Vroclavu) sta kulturo približala novemu občinstvu,
- poleg tega pa lahko ustvarita fizične (v obliki nove ali prenovljene kulturne in logistične infrastrukture, kot v primeru Vroclava) in nesnovne trajnostne učinke (z ustvarjanjem prostora in nosilca, ki je skupnostim pomagal navezati dialog, doseči razumevanje in sprejeti pretekle razlike ter mestu in njegovim prebivalcem tako pomagati k medsebojnemu sobivanju v prihodnosti, kot v primeru mesta Donostia San Sebastián), čeprav v mestu Donostia San Sebastián ni bilo pravega načrtovanja trajnostnih učinkov.

Te glavne ugotovitve potrjujejo tiste iz vrednotenj EPK za leto 2015 in leta pred tem, da torej nosilci naziva EPK izvajajo kulturne programe, ki so obsežnejši in inovativnejši od običajne letne kulturne ponudbe mest, imajo močno evropsko razsežnost ter vključujejo lokalne državljane in mednarodne obiskovalce, kar je skladno s cilji Pogodbe in aktivnosti EPK.

Dodatna težava, ki izhaja iz zunanje študije in je delno skladna z ugotovitvami prejšnjih vrednotenj EPK, je pomanjkanje osnovnih podatkov. Idealna metoda za postopek vrednotenja aktivnosti EPK bi vključevala izvedbo predhodne in naknadne ocenjevalne študije. Vendar je zaradi proračunskih¹⁴ in časovnih¹⁵ omejitev mogoče izvesti samo slednjo, zaradi česar ni trdnih dokazov o koristih in učinkih aktivnosti.

Sozakonodajalca se zavedata te težave. Pri sprejemanju Sklepa št. 445/2014/EU, ki bo veljal za nazive EPK za leta od 2020 do 2033, sta se Evropski parlament in Svet odločila prenesti breme vrednotenja s Komisije na nosilce naziva, saj so ti glavni financerji in upravičenci aktivnosti EPK ter lažje zberejo vse potrebne podatke. Taka zahteva bo v mestih, ki kandidirajo, in prihodnjih nosilcih naziva spodbudila zbiranje podatkov od zgodnjih faz programa. Tako bo tudi pomagala EPK, da bolje uresniči zastavljene cilje za leto naziva. Da bi mestom pomagala pri tej nalogi, je Komisija na svoji spletni strani objavila smernice¹⁶.

Po osmih podobnih izvedbah letnih vrednotenj, od katerih je bilo vsako opravljeno za različen par mest EPK, zunanja študija vključuje zgolj omejeno število priporočil, od katerih jih je večina specifičnih in povezanih z anekdotičnimi razsežnostmi celotne aktivnosti EPK. Pri tem koristno dopolnjujejo številna priporočila, ki so bila oblikovana v preteklih letih in jih je podprla Komisija, zlasti potrebo, da se pravočasno vzpostavijo institucionalne ureditve, ustanovi stabilna in učinkovita ekipa za izvajanje z močno politično podporo, zagotovita nacionalna podpora in vključevanje, vzpostavi pravo ravnotežje med nadzorom in umetniško neodvisnostjo, ohranijo zaveze zainteresiranih strani iz kulture in v kulturni program vključi evropsko sodelovanje, obenem pa si aktivnost EPK dejavno prizadeva za širšo udeležbo v kulturi in v zgodnji fazi načrtuje trajnostne učinke¹⁷. Komisija se strinja s splošnim priporočilom izvajalca vrednotenja, da bi se morala aktivnost EPK nadaljevati, in v Sklepu št. 445/2014/EU je že predvideno takšno nadaljevanje do leta 2033. Konkretnije pa izvajalec

¹⁴ Proračun, dodeljen vrednotenju, je sorazmeren s stopnjo financiranja EU, ki se neposredno zagotavlja EPK in je omejeno na nagrado Meline Mercouri v vrednosti 1,5 milijona EUR za posamezno EPK.

¹⁵ V skladu s Sklepom št. 1622/2006/ES mora Komisija vrednotenje izvesti takoj po letu naziva.

¹⁶ Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/library/capitals-culture-city-own-guide_en.pdf.

¹⁷ Glej zbirko prejšnjih priporočil na naslovu: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/library/ecoc-compendium-recommendations_en.pdf.

vrednotenja priporoča, naj mesta zbirajo in analizirajo velepodatke in da bi bilo treba revidirati obrazec za prijavo za EPK, da bi se ugotovilo, kako nameravajo mesta, ki se potegujejo za naziv, to storiti. Čeprav Komisija priznava interes gostiteljskih mest za boljšo uporabo velepodatkov, ne more v obrazec za prijavo vključiti meril, ki niso izrecno omenjena v sklepu, s katerim se ureja aktivnost EPK. Bo pa Komisija v svojih smernicah za vrednotenje proučila, kako bi bilo velepodatke mogoče bolje obravnavati, kot je tudi priporočil izvajalec vrednotenja.

Hkrati se Komisija strinja s priporočilom pogodbenikov, da sta uradna in neuradna podpora, ki jo nadzorni svet zagotavlja v fazi razvoja posamezne EPK, ključnega pomena in bi jo bilo treba nadaljevati, vključno z obiski imenovanih mest.

Kar zadeva priporočila, ki se nanašajo posebej na institucije EU, Komisija poudarja, da se skladno s priporočilom izvajalca vrednotenja v poročilih o napredku in spremljanju že izrecno obravnavajo vprašanja, ki so zajeta z izbirnimi merili iz Sklepa št. 445/2014/EU, in da se predlogi mest za spremljanje in vrednotenje ocenijo večkrat v postopkih izbire in spremljanja.